



สารคดีท่องเที่ยว

โดย : สมหมาย วงศ์วิทยากุล



เมืองโอ่งมังกร...ดินแดนโบราณคดีและร่องรอยประวัติศาสตร์

ตอนที่ 1 จากคูบัวถึงราชบุรี

เมืองโอ่งมังกร หรือ จังหวัดราชบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกประมาณ 110 กิโลเมตร เป็นดินแดนกันเป็นถิ่นมาของโอ่งเคลือบลายมังกรที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศและผ้าทอบ้านไร่หรือ “ผ้าขาวม้า” อันลือชื่อ

ราชบุรี ชื่ออันเป็นมงคลยิ่งหมายถึง “เมืองพระราชา” เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทย เชื่อกันว่า ดินแดนแถบลุ่มน้ำแม่กลองแห่งนี้เป็นที่มั่นฐานที่อยู่อาศัยของคนหลายยุคหลายสมัยและมีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยอดีตกาลซึ่งเป็น “เมืองคูบัว” เป็นดินแดนวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองและสายหมอกแห่งขุนเขาตะนาวศรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตกที่มีภูมิประเทศหลากหลายจากพื้นที่ที่ราบต่ำลุ่มน้ำอันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจนานาชนิด กว้างไกลไปสู่ที่ราบสูงเชิงเขาตะนาวศรีที่ทอดตัวยาวทางทิศตะวันตกจรดชายแดนไทย-พม่า ทำให้

ในพื้นที่กว้างใหญ่ของจังหวัดราชบุรีประมาณ 5,120 ตารางกิโลเมตรจากลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างซึ่งมีแม่น้ำแม่กลองตัดผ่านเป็นสายใยเชื่อมโยงพื้นที่ด้านตะวันออกซึ่งติดกับเขตจังหวัดสมุทรสาครเข้าพื้นที่ตอนในของสายน้ำแม่กลองได้สร้างเศรษฐกิจอันมากมายและยิ่งใหญ่ ส่งผลให้ราชบุรีเป็นจังหวัดศูนย์กลางในด้านอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรและการปศุสัตว์ของประเทศ และเป็นศูนย์กลางในด้านพลังงานของประเทศในปัจจุบัน แบ่งการปกครองเป็น 10 อำเภอ จัดเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ มากที่สุดจังหวัดหนึ่ง เพราะทุกอำเภอมียุทธศาสตร์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและได้รับ



อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดเพชรบุรี



บ้านเก่าไม้สัก 3 ชั้น

ความนิยมมากโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนาในอำเภอเมืองราชบุรี และแหล่งเที่ยวเชิงธรรมชาติ เขื่อนวิเศษและอีกหลายอย่างในอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งเป็นพื้นที่ๆ มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดในจังหวัดราชบุรี

วันศุกร์สุดสัปดาห์ต้นฤดูหนาวปีนี้ ผมหลบความวุ่นวายอันเกิดจากเหตุการณ์ไม่ลงตัวทางการเมืองไปจังหวัดราชบุรี ตั้งใจว่าจะไปพักผ่อนไปท่องเที่ยวไปกินปลาเสียกร่อยๆ ที่นั่นสัก 3 วันโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือกินนอนเที่ยวแบบประหยัด คือ กินอาหารตามร้านห้องแถว ไม่นอนโรงแรม ไม่นอนรีสอร์ท แต่จะอาศัยนอนบ้านเพื่อนสมัยเรียนหนังสือในมหาวิทยาลัย **“อาจารย์ประวิทย์”** จึงเป็นเชื้อเป้าหมายที่ผมยิงโทร. ไปขอพึ่งพาเชิงบังคับ เพราะบ้านของเพื่อนอยู่ในตัวเมืองราชบุรี กว้างขวางสมฐานะของศึกษานิเทศก์และเจ้าของรีสอร์ทที่อำเภอสวนผึ้ง คุยกันแรกๆ เขาแย้งเชิงแนะนำให้ผมไปสงบสตินั่งสมาธิในรีสอร์ทของเขาที่สวนผึ้งดีกว่า เพราะเจียบสงบร่มรื่นดีกว่าที่บ้านในตัวเมือง ผมปฏิเสธและแฉวอนให้ทำตามที่เขาปรารถนา เพราะตั้งใจมาเที่ยวชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ และร่องรอยประวัติศาสตร์ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง ไม่ประสงค์จะมาเที่ยวเชิงธรรมชาติ เข่งโรมแมนติกในป่าเขาเล่าเนาไพร เขาเข้าใจ บอกว่าจะเป็นไกด์พาผมไปเที่ยวพร้อมกับนัดแนะว่าจะพาไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แห่งชาติเมืองราชบุรีเป็นอันดับแรกในทันทีที่ผมไปถึง เพื่อที่จะได้รู้เรื่องเมืองราชบุรีในอดีตเสียก่อนที่จะเดินทางไปสัมผัสของจริงสถานที่จริงโดยนัดพบกันที่หน้าพิพิธภัณฑ์ฯ เวลา 11.00 น.

ในวันนัด ผมเดินทางไปราชบุรีกับเพื่อนอีกคนซึ่งรู้จักมักคุ้นกับอาจารย์ประวิทย์มาก่อน ไปถึงที่นัดหมายก่อนเวลานัดและก่อนอาจารย์ประวิทย์จึงพากันเดินไปชมวิเวริมแม่น้ำแม่กลองด้านหน้าพิพิธภัณฑ์ฯ สังเกตได้ว่า พื้นที่ตรงนั้นน่าจะเป็นแหล่งชุมชนใหญ่มาก่อนเพราะนอกจากจะมีอาคารสถานที่ราชการเก่าๆ แล้วยังเห็นร่องรอยบ้านเรือนของชาวบ้านแบบชนบทโบราณอยู่หลายหลัง และจากหลักฐานเดิมๆ เหล่านี้ น่าจะบอกให้รู้ว่าพื้นดินบริเวณนี้เคยเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่โบราณซึ่งบ้านไม้สัก 3 ชั้นที่อยู่หัวมุมถนนวรเดชตัดกับถนนสุรศักดิ์เดชก็เป็นหลักฐานยืนยันส่วนหนึ่ง

เวลา 11.00 น. อาจารย์ประวิทย์มาพบตามที่นัดกัน เขาแสดงออกว่ายินดีและตั้งใจที่ได้พบเพื่อน ซึ่งเป็นธรรมดาที่เพื่อนเคยใช้ชีวิตร่วมกัน ร่วมนอน ร่วมสุข ร่วมทุกข์มาด้วยกันถึง 4 ปี ผมถามเขาถึงเรื่องบ้าน 3 ชั้นเพราะยังอยากรู้ให้มากกว่าที่เห็น เขาบอกว่าพื้นที่รอบๆ บริเวณพิพิธภัณฑ์ฯ เคยเป็นแหล่งชุมชนใหญ่ที่รุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตเคยเป็นที่ตั้งของศาลากลางมณฑลและส่วนราชการต่างๆ ในต้นกรุงรัตนโกสินทร์ บ้าน 3 ชั้นหลังที่เห็นเป็นบ้านของข้าราชการเหมือนหลายหลังที่ถูกรื้อไปเพราะความผุพัง และหลังที่เห็นอยู่นี้ เดิมทีก็เป็นบ้านร้างอยู่นานมาก ต่อมามีการซ่อมแซมขึ้นมาใหม่ และส่วนใหญ่ยังมีสภาพเดิมๆ นอกจากชั้นแรก ที่เปลี่ยนจากไม้เป็นคอนกรีต



อาคารจัดแสดงนิทรรศการ ซึ่งเดิมเป็นบ้านพักของพระบรมมหาสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)

“เดิมทีตัวเมืองราชบุรีตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านไร่ ต่อมาเมืองร้างไป 300-400 ปี ภายหลังพระเจ้าอยู่หัวองได้สร้างเมืองขึ้นใหม่ที่วัดมหาธาตุ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของศาลากลางจังหวัดหลังเก่า ต่อมาในสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงโปรดให้ย้ายเมืองราชบุรีอีกครั้งจากฝั่งขวามาตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลอง คือ ที่ตั้งจังหวัดในปัจจุบัน” อาจารย์ประวิทย์เล่าให้ฟังขณะพากันเดินข้ามถนนมาฝั่งตรงข้ามแม่น้ำซึ่งเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดราชบุรี



ส่วนหนึ่งของสนามหน้าพิพิธภัณฑ



สวนหย่อมในบริเวณส่วนกลางของอาคารพิพิธภัณฑ

“พิพิธภัณฑฯ นี้” เขาชวนไปที่อาคารตึกแบบยุโรปโบราณชั้นเดียวข้างหน้า ขณะที่เดินผ่านประตูทางเข้า “เป็นอาคารเก่าสร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เกือบร้อยปีมาแล้วเคยให้เป็นศาลากลางจังหวัดมาก่อน ต่อมาเมื่อย้ายศาลากลางจังหวัดไปอยู่ที่ศูนย์ราชการ ได้จัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดราชบุรีเมื่อ พ.ศ. 2556”

หน้าอาคารพิพิธภัณฑฯ เป็นสนามหญ้ากว้างขวาง ตกแต่งสวยงามด้วยไม้ประดับและสีสันตุ๊กตาดินเผา



เครื่องจักสานของชาวไทยวน



โอ่งมังกรเมืองราชบุรี



เครื่องปั้นดินเผาสมัยอยุธยา



กำแพงโบราณคูบัว สมัยพญาราวดี



พระแสงดาบประจำสมเด็จพระนารายณ์



บ้านอยู่อาศัยของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ภายในอาคารพิพิธภัณฑ์มีลักษณะแบ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยม พื้นผ้าตรงกลางเป็นสนามกว้างจัดเป็นส่วนในบ้านสวยงามรอบๆ สนามเป็นห้องที่มีระเบียงหันมาทางสนามแต่ละห้องเดินผ่านถึงกันได้รอบแบ่งเป็น 10 ห้อง เป็นห้องทำงาน 2 ห้อง เหลืออีก 8 ห้องเป็นห้องจัดแสดง แบ่งเป็นสัดส่วนตามยุคสมัยตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยปัจจุบัน

จัดแสดงเกี่ยวกับราชบุรีในหลายๆ เรื่องหลายด้านทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยา ธรณีวิทยา ศิลปะพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ในการจับสัตว์น้ำ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ทางกลุ่มชนต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี เช่น ลาวซ่งกะเหรี่ยง และไทยวน รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดต่างๆ ได้จัดวางไว้ถูกต้องที่ทางเหมาะสมสวยงามอย่างมีศิลปะ เดินชมเพลิดเพลินและได้รู้ได้ศึกษาในเรื่องประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมอย่างมาก ตั้งแต่เริ่มเข้าห้องแรก คือ ห้องจัดแสดงเรื่องภูมิศาสตร์และธรรมชาติวิทยา และห้องอื่นๆ ตามลำดับ ได้แก่ ห้องสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ห้องวัฒนธรรมทวารวดี ห้องสมัยสุโขทัย-อยุธยา ห้องสมัยรัตนโกสินทร์ ห้องชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ห้องมรดกดีเด่นของจังหวัดราชบุรี และสุดท้ายห้องบุคคลสำคัญของจังหวัดราชบุรี

ขอบอกข่าวดีสำหรับผู้ที่นิยมชมชอบวัตถุโบราณหาโอกาสไปสัมผัสได้ที่พิพิธภัณฑ์ราชบุรี เพราะที่นี่มีสิ่งของเครื่องใช้โบราณนับ 1,000 ปีไว้ให้ชมมากมายโดยเฉพาะพระพุทธรูปสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันต่างยุคสมัย

จากการเข้าไปสัมผัสทั้งสิ่งของและแผนภูมิต่างๆ ที่บอกกล่าวเล่าขานเรื่องราวต่างๆ เปรียบเสมือนห้องเรียนชั้นดีทำให้ผมรู้ว่า ราชบุรีเป็นแหล่งชุมชนเก่าแก่มาช้านานนับพันปีจากหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุต่างๆ จำนวนมากทำให้เชื่อได้ว่า มีผู้คนตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ตั้งแต่ยุคหินกลาง



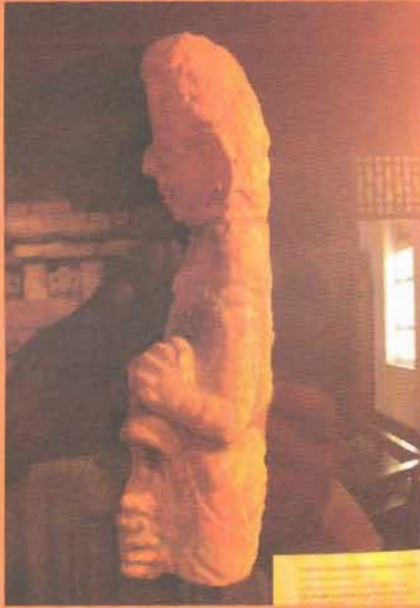
เศียรพระพุทธรูปสมัยทวารวดี



ใบเสมาสมัยอยุธยา

ทับศพรูปเรือของคนโบราณ
ก่อนประวัติศาสตร์

ปูนปั้นสิงห์หัวเสาสมัยทวารวดี



ประติมากรรมในเมืองคูบัวสมัยทวารวดี



พระอวโลกิเตศวรเปล่งรัศมี



พระพุทธรูปสมัยทวารวดี

จากตำนานและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าในอดีตราชบุรีเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมากแห่งหนึ่งของแคว้นสุพรรณภูมิมาตั้งแต่สมัยที่พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดียได้เผยแผ่พุทธศาสนาเข้ามาในดินแดนแถบนี้ เมื่อราวปี พ.ศ. 218 โดยแคว้นสุพรรณภูมิมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่นครปฐมที่เรียกว่า **"ทวารวดี"** ราชบุรีหรือ **"เมืองคูบัว"** ในสมัยนั้น เป็นเมืองในเครือข่ายของอารยธรรมชายฝั่งทะเล เป็นเมืองท่าติดต่อกับทะเลเช่นเดียวกับนครปฐม หรือเมืองนครชัยศรี เป็นแหล่งพบปะค้าขายของพ่อค้าวานิชครั้งโบราณ เครื่องปั้นดินเผาหัตถ์ราชวงศ์สมัยชอง ที่พบในแม่น้ำแม่กลองเป็นหลักฐานบ่งบอกหม้อดินเผาเคลือบสีก็เป็นศิลปกรรมทวารวดีตอนปลายที่เป็นหลักฐานอีกชิ้นหนึ่ง และเมืองคูบวยังเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนamahayanที่สำคัญแห่งหนึ่งในภูมิภาค และต่อมาในสมัยอยุธยาราชบุรีถือว่าเป็นเมืองหน้าด่านที่ติดกับพม่าจึงเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย และหลักฐานทางประวัติศาสตร์จารึกไว้ในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองราชบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญเป็นสมรภูมิหลายครั้ง โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ยกทัพต่อสู้กับพม่าในเขตเมืองราชบุรีหลายครั้ง ครั้งสำคัญที่สุดคือ **"สงครามเก้าทัพ"**



ของใช้ประจำกายกระเหรี่ยง



เครื่องแต่งกายชาวไทยวน

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ริมถนนวรเดชตำบลหน้าเมืองใกล้กับหอนาฬิการิมแม่น้ำแม่กลอง เปิดบริการเวลา 08.30 น. ถึง 16.30 น. ปิดวันจันทร์ วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

